

**КОЛЕСНИК О.С. МІФОЛОГІЧНИЙ ПРОСТІР
КРІЗЬ ПРИЗМУ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ** : монографія. –
Чернівці : РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. – 312 с.

Видавництвом Чернівцівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка опубліковано монографію О.С. Колесника „Міфологічний простір крізь призму мови та культури”. Міфологія і міфологічно забарвлені прояви національних культур належать до числа найбільш досліджуваних і дискусійних явищ у різноманітних галузях гуманітарного знання. Причиною цьому є не лише важко доступна для наукового дослідження природа міфу, але й неоднозначність пропонованих у різні періоди концепцій в інтерпретаціях вказаного феномену. Незважаючи на те, що вивченню міфу й міфологічної картини світу присвячено численні праці, значна кількість проблем все ще потребує адекватного осмислення та розв’язання. Зокрема, відкритим залишається коло питань, що стосуються природи міфологічної референції, особливостей взаємодії міфу, культури та мови, специфіки організації міфу як своєрідного інформаційного континууму, навколо якого структуруються сегменти національних картин світу.

Дослідження вербальних засобів представлення етнонаціональної міфології, семіотичні, лінгвокультурні та лінгвокогнітивні особливості яких свідчать про специфіку концептуалізації світу представниками різних лінгвоспільнот, відкриває перспективні напрями вивчення мовних і концептуальних картин світу, а також альтернативних світів, утворених у текстах різних жанрів. Осмислення принципів і механізмів творення на їх основі вторинних міфів та вербалізованих раціоналістичних моделей світу розвиває перспективні напрями мовознавчих студій та вписується у коло проблем когнітивної лінгвістики, лінгвосеміотики та лінгвокультурології. З огляду на сучасні тенденції в мовознавчих розвідках, а також окреслене розуміння взаємодії міфу, мови і культури, незаперечна **актуальність** монографічного дослідження О.С. Колесника.

Автор монографії пропонує інтегративний підхід до вивчення мовних засобів утілення елементів етнонаціонального міфологічного простору, який, у свою чергу, співвідноситься з ядерним сегментом національної семіосфери. Використовуючи здобутки лінгвістичної

філософії, семіотики, когнітивної лінгвістики, культурології, історії та інших гуманітарних наук, О.С. Колесник здійснює багатоаспектне дослідження мовних одиниць на позначення елементів міфологічного простору. Останній, у свою чергу, тлумачиться як інформаційний континуум, що складається з ієрархічно співвіднесених концептів-міфологем, котрі входять до системи міфологічних сценаріїв. Автор доводить, що первинний міф, недосяжний для емпіричного дослідження внаслідок постійних інтерпретацій, зумовлених особливостями мисленнєвої діяльності індивідів, властивостями мовної системи, що надає йому матеріальної форми, і комплексом культурно-історичних екстралінгвальних чинників, є системним утворенням, організованим за просторовою моделлю.

Наукова новизна і теоретичне значення монографічного дослідження О.С.Колесника зумовлені новими рішеннями актуальних проблем когнітивної лінгвістики і лінгвсеміотики. Зокрема, у монографії використовується універсальна ієрархічна модель, у контексті якої розглядаються як типологічні особливості номінативних одиниць на позначення елементів міфологічного простору, так і властивості когнітивних моделей, на основі яких відбувається категоризація світу, інтерпретація міфологічних структур з попередніх історичних епох і творення картин світу альтернативних міфологічно орієнтованих світів.

У першому розділі розглядаються особливості простору як своєрідного модусу існування феноменів із різною природою під кутом зору різних мовознавчих парадигм. Аналіз теоретичного матеріалу дозволив автору зробити висновок, що простір є універсальним способом організації етнокультурної інформації стосовно устрою світу та взаємодії його структурних елементів. Значну увагу приділено розгляду особливостей міфологічного простору в аспектах лінгвокультурології та лінгвсеміотики, визначено специфіку категоризації світу крізь призму міфологічного простору. Продуктивним видається розгляд культуротворчих і категоризаційних процесів за участю елементів міфологічного простору в контексті взаємодії лінгвокультури та національної семіосфери (у термінах Ю.М. Лотмана). У праці послідовно доводиться зв'язок і залежність творення нових культурних зразків і модифікації старих від активності міфологічного компонента у семіосфері. При цьому класичні типології

знаків, запропоновані Ч. Пірсом і У. Морісом, вдало інтегруються з визначеннями видів і функцій знаків, виділених на основі функціонального та структурного критеріїв. Запропонована в монографії інтегративна „поліетіологічна” модель мовного знака достатньо наочно демонструє здатність міфу вписуватись і впливати на національні лінгвокультури, текстові світи, різні види дискурсу.

Структура міфологічного простору визначається з опорою на методологічний і термінологічний апарат сучасної когнітивної лінгвістики. При цьому особливу увагу приділено визначенню специфічних рис концептів-міфологізм і міфологічних сценаріїв. Цікавою виглядає спроба виділити періоди функціонування системи мови з огляду на динамічні трансформації міфологічного простору як ядерної частини відповідної концептуальної картини світу. Аналіз змісту й аранжування внутрішніх складових концептів-міфологізм здійснюється з використанням понять і процедур модальної логіки, що дозволяє достатньо вдало формалізувати висновки, яких доходить автор.

Розділ 2 присвячений дослідженню динаміки взаємовідношення елементів міфологічного простору і національної концептуальної картини світу в аспектах лінгвокультурології та лінгвосеміотики. Зокрема, автор демонструє принципову можливість застосування процедур квантитативної лінгвістики для висвітлення зрушень як у межах одного етнонаціонального міфологічного простору й відповідної картини світу, так і при зіставленні семіотичних феноменів на матеріалі різних мов. Принагідно відзначимо, що використані методики заслуговують на подальшу оптимізацію.

Концепти-міфологізми розглядаються як своєрідні етнокультурні маркери у концептуальній матриці національної картини світу. Динаміка трансформацій міфологічного простору досліджується з огляду на зміни у мовних репрезентаціях його елементів: універсальні риси мовних знаків співвідносяться з фрактальними структурами, тоді як розвиток етнонаціональних рис пов'язується з атракторним механізмом взаємодії систем і підсистем, а також вірогідністю природою конститuentів світу й варіативністю сценаріїв за їх участю.

На особливу відзнаку заслуговує розгляд міжкультурних взаємодій міфологічних просторів європейських етносів у контексті міжмовних контактів. У цьому контексті цікавий запропонований автором аналіз процесів іррадіації та адаптації концептів-міфологізм у різних

концептуальних картинах світу. Позитивне враження справляють окреслені й обґрунтовані автором перспективи вивчення проявів міфологічного простору в різних видах дискурсу і текстах різних жанрів як маніфестаціях вторинної міфології, орієнтованої на „оптимізацію” сценаріїв у різних сферах буття соціуму.

У розділі 3 досліджуються лінгвоконцептуальні основи організації та функціонування міфологічних просторів. Детально розглядаються механізми співвіднесення нової вхідної інформації та змісту знаків-інтерпретант, що містяться у родовому просторі міфу. У розділі досліджуються особливості формування категорій сигніфікативного типу. На думку автора, формування таких категорій відбувається на основі власне вербалізованих ознак референтів, що формуються і набувають сенсу в системі певної мови як інструменті творення лінгвокультури.

Цікавим виявляється докладне висвітлення когнітивних процедур, за допомогою яких відбувається категоризація світу. Розглядаючи міф як текст, а мовну систему як поліфункціональний код, автор наголошує, що в контексті творення етнокультурних образів світу їх взаємодія приводить як до „висвітлення”, так і до „затемнення” інформаційних структур, котрі, гіпотетично, відображають сутнісні ознаки первісної конфігурації світу.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження мовних знаків, що вербалізують елементи міфологічного простору, О.С. Колесник робить висновок про те, що просторово організований міф є основою історичних варіантів концептуальної картини світу соціуму. Міфологічний простір розглядається як контейнер знаків-аксіом, що беруть участь у категоризації світу й забезпечують основу для побудови раціоналістичних моделей дійсності.

Окремі зауваження стосовно застосованих у книзі понять із суміжних наукових дисциплін не впливають на високу оцінку монографії. Загалом, автор не уникає дискусійних питань, а, натомість, пропонує оригінальні підходи до їх розв’язання, що охоплюють здобутки різних наукових парадигм. Сподіваємось, книга дасть поштовх до пошуку принципово нових підходів до вивчення міфу, сприятиме поглибленню інтеграції гуманітарних дисциплін, знайде відгук серед дослідників і працівників сфери освіти.

*Лада Коломієць
(Київ)*